

Юлія ДІК 2 курс(магістратура), 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Олена ЄРМОШКІНА Доктор економ.наук. професор
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» м. Дніпро

РОЛЬ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УПРАВЛІННІ РЕСУРСАМИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

В умовах нестабільного зовнішнього середовища, воєнного стану та спричиненої цим економічної кризи банківські установи стикаються не тільки із суттєвим відтоком депозитів, зміни валютної структури депозитного портфелю, а й із запитом на нові види депозитів, підходів до організації депозитної роботи. Тенденції вимушеної міграції економічного активного населення як всередині України, так і за кордон через активні бойові дії в найбільш промислово та технологічно розвинених регіонах, передислокація інноваційних підприємств, малого та середнього бізнесу на захід України також обумовлюють зміни у депозитній активності банківських установ. Все це викликає негайну потребу у перегляді депозитної політики банку у бік збільшення її гнучкості, адаптивності та інноваційності. При цьому депозитну політику комерційного банку слід розглядати як стратегію і тактику щодо залучення коштів вкладників та інших кредиторів і визначення найефективніших їх комбінацій. Тому оптимізація депозитної політики банку є складним багатофакторним завданням, основою вирішення якого має бути врахування інтересів економіки країни в цілому, комерційного банку як суб'єкта економіки, клієнта й персоналу банку зокрема.

Однак, принциповим є формування чіткого розуміння самої сутності депозитної політики. Наявні наукові та практичні підходи до тлумачення сутності депозитної політики свідчать про доволі широке трактування даного терміну. Найпоширенішим трактуванням сутності депозитної політики є розуміння її як однієї зі складової процесу управління діяльністю банку. Однак, такий підхід не дає розуміння сутності відповідного складного процесу щодо формування, управління та оцінки ефективності управління депозитним портфелем банку.

Відповідно метою даного дослідження є критичний аналіз існуючих підходів до розуміння сутності депозитної політики комерційного банку та формулювання власного бачення цієї категорії.

Існує трактування депозитної політики у теоретичному аспекті. Так, на думку В. М. Кириленко, депозитна політика являє собою концепцію організації депозитних відносин, постановку завдань в області залучення ресурсів, а також проведення практичних заходів для її реалізації [1]. Л. Поречкіна визначає депозитну політику як стратегію й тактику банку по залученню коштів вкладників і інших кредиторів, і визначенню найбільш ефективної комбінації таких джерел. При цьому автор розглядає депозитну політику банку у вузькому змісті, як невід'ємну частину кредитної політики банку в цілому [2]. Даний підхід дозволяє розглядати кредитну і депозитну політику банку як єдину родову основу [3].

З практичної точки зору М. Вознюк під депозитною політикою в широкому змісті розуміє діяльність банку, пов'язану із залученням коштів вкладників і інших кредиторів, а також визначенням (регулюванням) відповідної комбінації джерел коштів. У вузькому змісті - це дії банку, спрямовані на задоволення потреби самого банку в ліквідності шляхом активного вишукування й залучення коштів, у тому числі й запозичених [4].

Суть депозитної політики О. Бартош та С. Шульков пропонують розглядати як у широкому, так і у вузькому значенні. У широкому – депозитна політика комерційного банку характеризується як стратегія і тактика банку при здійсненні ним діяльності щодо залучення ресурсів з метою повернення, а також при організації та управлінні депозитним процесом [5].

Можна зробити висновок про неоднозначність депозитної політики, опираючись на основні підходи до її визначення.

Депозитна політика може розроблятися як на рівні держави (на макрорівні), так і на рівні окремого банку (на мікрорівні).

Депозитна політика на макроекономічному рівні здійснюється через НБУ і являє собою сукупність заходів, які здійснюються центральним банком і спрямовані на регламентування правил оформлення депозитів (вкладів) у банках, а також у небанківських грошово-кредитних установах.

На мікроекономічному рівні роль депозитної політики проявляється у забезпеченні стабільності та стійкості банку, його рентабельності, ліквідності і надійності, а також адекватності його діяльності потребам клієнтів.

Наступними основними положеннями визначається необхідність і значна роль ефективного управління депозитною політикою банку:

- По-перше, ефективно організована депозитна політика є вагомим фактором фінансового стану банку, його стабільності, передумовою досягнення платоспроможності і надійності.

- По-друге, ефективне управління залученими і позиченими коштами забезпечує ліквідність та фінансову рівновагу банку в процесі його стратегічного розвитку. Темпи цього розвитку, фінансова сталість значною мірою визначаються тим, наскільки різні види депозитів синхронізовані між собою за об'ємами й часом. Високий рівень синхронізації забезпечує суттєве прискорення реалізації стратегічних цілей розвитку банку.

- По-третє, ефективному управлінню депозитною політикою сприятиме використання запропонованого інтегрального показника, що дає змогу оцінювати основні напрямки депозитної політики з урахуванням ризикованості активних операцій банку [6].

Таким чином, комплексний аналіз депозитної політики банку є інформаційною передумовою для прийняття рішень, а також аналітичним забезпеченням для узагальнення та оцінки результатів реалізації депозитної політики.

Спираючись на специфіку депозитної політики основною метою її здійснення, на думку більшості дослідників, є залучення як можна більшого обсягу депозитних ресурсів за найнижчою ціною. Досягнення цієї мети фактично сприятиме створення необхідних передумов і для досягнення основної мети діяльності будь-якого банку – одержання максимального прибутку.

Також варто зазначити, що немає єдиної депозитної політики для всіх банків. Кожен банк визначає свою власну депозитну політику з огляду на економічну, політичну, соціальну ситуацію в регіоні своєї діяльності. Якщо банк не має депозитної політики, або має депозитну політику невисокої якості, або не зміг довести її основні положення до відома конкретних виконавців, ставлячи тим самим під сумнів можливість її реалізації, значно підвищується сукупний ризик його діяльності [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Кириленко В. М. Аналіз депозитної бази банку. Банківська справа. 2012. № 5. С. 31–38.
2. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку : підручник. Київ : КНЕУ, 2004. 468 с.
3. Інституційний репозитарій Української академії банківської справи Національного банку України. URL: http://dSPACE.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11550/1/Pavlyuk_IV.pdf
4. Ковсаназде И. К. Исторические вопросы развития конкурентной среды банковского дела. Банковское дело. 2008. №4. 291 с.
5. Депозитні (вкладні) операції банків, їх види та характеристика. URL: <http://buklib.net/books/32077/>.
6. Бартош О. Депозитна політика банку та основні етапи її формування / О. Бартош // Вісник УБС НБУ. – 2008. – № 3. – С. 97–101.